

DIYANET İŞLERİ BAŞKANLIĞI DERGİSİ

DİNİ, AHLÂKÎ, EDEBÎ, MESLEKÎ AYLIK DERGİ

9. Cilt

Mart - Nisan 1970

94 - 95. Sayı

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
KUR'AN TEFSİRİNDE ŞİRDEN FAYDALANMA	
Doç. Dr. İsmail CERRAHOĞLU	69
TEFSİR	
Osman KESKİOĞLU	73
HADİS	
Ahmet SERDAROĞLU	78
İRTİFAK HAKLARI	
Dr. M. Esad KILIÇER	81
İHTİDALAR AÇISINDAN İSLÂM DİNİNİN ÜSTÜN- LÜĞÜ	
Osman CİLÂCI	83
GÜNAHKAR MÜ'MİNLER	
Doç. Dr. Talât KOÇYİĞİT	91
PEYGAMBERİMİZİN SAHÂBİLERİNİ YETİŞTİRME USULÜ	
M. Asım KÖKSAL	95
İMÂM-I MÂTÜRİDÎ VE KİTÂBU'T-TEVHİD'İ	
Avni İLHAN	99
İSİM VE SAHİBİ (Şiir)	
M. Fahrüddin GÜR	103
YENİDEN İMÂNA DOĞRU	
İsmail Lutfi ÇAKAN	104
HİCRET	
Lutfi ŞENTÜRK	107
KUR'AN'DA İLMİ İCÂZ	
Dr. Süleyman ATEŞ	111
OSMANLI ŞEYHÜ'L-İSLÂLARININ TERÂCİM-İ AH- VÂLİ	
.	118
KANSER HASTALIĞI	
Prof. Dr. İzzet KANTEMİR	120
DIYANET İŞLERİ BAŞKANLIĞI AHMET ÖRS HAS- TAHÂNESİNİN AÇILIŞINDA DR. REMZİ PERKER- İN YAPTIĞI KONUŞMA	
.	122
ŞER'İYYE SİCİLLERİ ARŞİVİ	
Nuri YEPREM	124
TAMİMLER	
.	126
DİNİ YAYINLAR DÖNER SERMÂYESİ 1969 BİLÂN- ÇO HESABI	
.	127

HADİS

Ahmet SERDAROĞLU
Diyaret İşleri Başkanlığı Müfettişi

الإيمان بضعة وسبعون شعبة أفضلها قول لا إله إلا الله وأدناها إماطة الأذى
عن الطريق والحياء شعبة من الإيمان

Terçemesi :

“İmânın altmış küsûr dalı vardır; hayâ da îmânın dallarından biridir.”

Şerh ve îzâhı :

Hadîs-i Şerîf Buhârî'nin rivâyetinde böyle olmakla berâber Müslim'de, “... altmış veya yetmiş küsûr...” şeklinde rivâyet edilmiştir.

İmam Nevevî “yetmiş küsûr” rivâyetini kabûlün daha doğru olacağını, çünkü bu ziyâde sikattan gelip onların ziyâdesinin makbûl olduğunu söylemiştir.

“Bid' ” kelimesi müphem bir sayıdır. Çoğunlukla üç ile dokuz arasında kullanılır.

“Şu'be” bir parça demektir. Ağacın dalına da şu'be denir. Hadîs-i Şerîfte, îman, köklü, gövdeli ve dallı bir ağaca benzetilmiştir. Çünkü îman, kalb, lisan ve a'zâlar ile ilgilidir. Bunların bir kısmı kök ve bir kısmı gövde ve diğer bâzıları da dallar mevkiindedir.

“Aynî” ise, hadîsdeki “Şu'be” kelimesinden murâdın haslet olduğunu söylemiştir. Yâni, îmânın yetmiş bu kadar hasletleri var, demektir.

Gerçek şu ki, îmânın hasletleri pek çoktur. Bu hasletleri yerine getirmekle îmânın nûru artar ve aksi halde eksilir. Bunun için bâzıları ameli îmandan cüz' kabûl etmiş ve îmânın artıp eksildiğine hükmetmişlerdir.

Müslim'in diğeri bir rivâyetinde bu yetmiş küsûr şü'benin ilki ile sonu açıklanarak şöyle buyurulmuştur:

الْإِيمَانُ بِضْعٌ وَسِتُّونَ شُعْبَةً وَالْحَيَاءُ وَالْحَيَاءُ شُعْبَةٌ مِنَ الْإِيمَانِ

"İman, yetmiş küsûr şü'bedir, en üstünü (Lâ ilâhe illâ'llah) sözüdür; en küçük tarafı da yol onarımı ve eziyet verecek şeyleri yoldan atmaktır, hayâ da îmanın kollarından biridir."

Îmânın hasletlerini bildiren daha pek çok rivâyetler vardır. Bunlara icmâlen inanmak kâfîdir, teferruâtını bilmek şart değildir. Bu, âdetâ meleklerle inanmağa benzer; meleklerin adlarını ve şahıslarını dahi bilmeden îmânımızın kifâyeti gibidir. Bununla berâber kısaca bu yetmiş küsûr dalları açıklamakta fâide vardır.

Önce şunu bilmek lâzım ki, îmânın aslı, kalbinden altı esâsa inanmaktır. Dildeki ikrârı rûkn kabûl etsek bile, rûkn zâidtir. Sukuta ihtimâli var, fakat îmânın kalbden ayrılmasına imkân ve ihtimal yoktur. Bu bakımdan îman artmaz, eksilmez. Ve aynı zamanda mürtekb-i kebîre, büyük günahları, irtikâb ediyor veya farzları ihmâl ediyor diye Ehl-i Sünnet tarafından tekfîr edilmez. Bu gibilere mü'min değildir diyen Mu'tezile, kâfirdir diyen Havâricîtir. Ehl-i Sünnet, halâli haram, harâmı halâl itikad etmedikçe, bir mü'mini tekfîr etmez. Fakat îmân-ı kâmil, kalb ile tasdîk, dil ile ikrar ve a'zâlar ile amel olduğuna göre, iyi ameller çoğaldıkça îmânın nûrunun artacağı da muhakkaktır.

Şimdi kısaca bu şü'beleri açıklayalım:

A) **Tasdîk ve itikad:** Bunun 31 şü'besi vardır. Bunlar:

1 — Allâh'ın varlığına, birliğine, Zât ve Sıfâtına ve benzeri olmadığına, 2 — Allâh'ın Zât ve Sıfâtından başka her şeyin hudûsuna, sonradan var olduğuna, 3 — Meleklerine. Bunların nûrânî cisimler olup Allâh'a aslâ isyân etmediklerine, 4 — Yüz suhufa, dördü büyük olmak üzere kitaplarına, 5 — Peygamberlerine ve onların mu'cizelerle takviye edildiklerine, 6 — Kadere, hayır ve şerrin hâlıkı Allah olduğuna, 7 — Âhiret gününe, kabir, kabirde sual-cevap, ta'zîb ve ten'îm, haşr, neşr, hisap, mîzân, sırât, Cehennem, havz ve Cennet'e, 8 — Cennet'in şu anda mevcûd olduğuna ve Cennet'e girenlerin ebediyyen orada kalacaklarına, 9 — Cehennem'in de el'an mevcûd olup Cehennem'e girecek kâfirlerin orada ebediyyen azâb olacaklarına, 10 — Allah sevgisi ve O'na itâat, 11 — Allah için sevmek ve Allah için buğz etmek, tabîî Sahâbe sevgisi de buraya girer, 12 — Peygamber'i sevmek, tabîî Salevât getirmek ve Sünnetine uymak da buraya girer, 13 — İhlâs ile amel edip riyâ ve nifâkı terk etmek, 14 — Tevbe ve nedâmet, 15 — Allah'dan korkmak, 16 — Ummak, 17 — Ümitsizliğe düşmemek,

18 — Şükretmek, 19 — Sabretmek, 20 — Ahdinde vefâ, 21 — Tevâzu' ve büyüklere saygı, 22 — Küçük ve düşkünlere merhamet ve sevgi, 23 — Kazâya rızâ, 24 — Tevekkül, 25 — Ucub ve böbürlenmeği terk ve kendi kendini tezkiye etmemek, 26 — Kin tutmamak, 27 — Kızmamak, 28 — Bozgunculuk ve kötü sanıda bulunmamak, 29 — Dünyâ ve mal sevgisine kapılmamak ve hased etmemek, 30 — Hayâ, 31 — Menhiyyattan kaçmak. Bunlar i'tikaad ile ilgili hususlardır.

B) **İkrar ile ilgili hususlar:** Bunların da 6 ş'u'besi vardır:

1 — Diliyle "Lâ ilâhe illâ'llah" demek, 2 — Kur'ân okumak, 3 — Zikru'llah, 4 — Duâ ve istiğfar etmek, 5 — İlim öğrenip, öğretmek, 6 — Her türlü lâğviyyat, yalan ve benzeri kötü sözlerden sakınmak.

C) **Amel:** Bu da beden işidir. Bunun da 3 ş'u'besi vardır:

a) Kendi zâtı ile ilgili olanlar: Bunlar da 16 ş'u'bedir:

1 — Bedeni temizlemek, abdest almak, nifas, hayız ve cenâbetlikten yıkanmak, 2 — Farz, kazâ ve nâfile namazları kılmak, 3 — Fıtır sadakası, nâfile sadaka ve zekât vermek, yedirmek, müsâfir ağırlamak, masâlih-i âmmeye yardım, 4 — Farz, kazâ ve nâfile oruçları, 5 — Hac ve Umre, 6 — İ'tikâf, 7 — Dîni için göç etmek, 8 — Nezrini îfâ, 9 — Delil aramak, 10 — Yemin keffâretlerini ödemek, 11 — Avret yerini örtmek, 12 — Kurban kesmek, 13 — Cenâzeyi defnetmek, 14 — Borç ödemek, 15 — Muâmelede doğruluk ve riyâdan kaçmak, 16 — Doğru şahâdet.

b) Müşterek vazîfeler: Bunlar da 6 ş'u'bedir:

1 — Evlenmek, zinâ ve livâtadan sakınmak, 2 — Âile hukukuna riâyet, maiyetindekilere iyi muâmele, 3 — Ana ve babaya itâat, 4 — Evlât terbiyesi, 5 — Sıla-i rahm, 6 — Âmirine itâat.

c) Âmme işleri: Bunlar da 18 ş'u'bedir:

1 — Adâletle hükm, 2 — Ulû'l-Emr'e itâat, 3 — Cemâate tabi' olmak, icmâ'i bozmamak, 4 — Ara bulmak, 5 — Yardım etmek, 6 — Emr-i ma'rûf, nehy-i münker, 7 — İkaame-i hudûd, 8 — Cihad, 9 — Emâneti yerine getirmek, 10 — İstikraz ve bunda vefâ, 11 — Komşu haklarını korumak, 12 — Hüsnü muâmele, halâl kazanç, 13 — Meşrû' yolda sarf, cimrilik ve israftan sakınmak, 14 — Selâmlaşmak, 15 — Teşmît-ı âtis, 16 — Kimseye zarar vermemek, 17 — Lehviyyattan sakınmak, 18 — Yoldan, eziyet verecek şey'i kaldırmak.

İşte bunlar îmânın 77 ş'u'besidir.